

A „Magyarság fája” Zalában

Az Országos Erdészeti Egyesület Zalaegerszegi Helyi Csoportja nagyszámú hallgatóság előtt 2015. november 25-én tartotta évzáró rendezvényét a Göcseji Falumúzeum előadótermében.

Vissi Géza titkár köszöntő szavai után *prof. dr. Bartha Dénes* intézetigazgató egyetemi tanár a 2015-ös év fafajáról, a kocsányos tölgyről tartott előadást a rá jellemző magas színvonalon. Bevezetőjében ismertette Az év fája mozgalom eredetét, indulását. Az Országos Erdészeti Egyesületnél először 1995-ben dr. Bartha Dénes javasolta, hogy – német minta alapján, ahol már 1989-től létezik – Magyarországon is el kell indítani ezt a mozgalmat. A következő évtől, 1996-tól minden évben megválasztják az év fáját. Az utóbbi három évben online szavazáson derül ki melyik faj a nyertes, előtte a professzor javaslatai alapján Az év fája mozgalom szakmai kuratóriuma döntötte el.

Elsősorban az olyan őshonos fajokat helyezik előtérbe, amelyeknek erdészeti jelentősége is van, és az utóbbi időszakban kevés figyelmet kaptak. Ma már 20 faj szerepel a listán, zömének részletes leírása nyomtatásban is megjelent.

Van remény arra, hogy az összes fajról önálló kötet is napvilágot lát a jövőben, az OEE kiadásában.

Az év fájáról tudományos közlemények, ismeretterjesztő, népszerűsítő cikkek jelennek meg, melyek a szakközönség mellett a természetkedvelőknek is szólnak. A diákok a Kaán Károly Országos Természetismereti Verseny keretében felhasználhatják a felkészülésükre, az előadásokon. Így közelebb kerülhetnek az erdőhöz, az adott fafajhoz az erdészek és az erdőlátogató gyermekek, családok.

A professzor ezen kívül elmondta, hogy hasonló jelleggel választják meg az év faegyedét, melyet az Ökotárs Alapítvány jegyez, de annak keretében egy-egy ismert példányt jelölnek ki. Ezen kívül egyre bővül a mozgalom, megválasztják az év madarát, gombáját, halát, emlőst, denevérét, két-élűjét, gyögyfűvét.

Következőben dr. Bartha Dénes rátért a kocsányos tölgy ismertetésére. Hivatkozott *Vancsura Rudolf* tölgy kutatásaira, kiemelve a Sipov erdőt. Az előadását és a tölgyről szóló tanulmányait az intézet korábbi oktatójának ajánlotta emlékül. A kocsányos tölgy nevezéktana, alakntana, elterjedése, előfordulása, változatossága, felhasználhatósága fejezetekből álló előadásából a legfontosabbakat emeljük ki.

5000 évvel ezelőtt a kocsányos tölgy csak az Appennini-, Ibériai-, és a Balkán-félszigeteken fordult elő s innét kezdett észak felé terjeszkedni, feltehetőleg az ember, szajkó, mókus és a pelék közvetítésével.

Jelenlegi elterjedését térképen mutatta be, melyen látni, hogy Írország, a Brit-szigetek és Skandinávia déli része az északi határa, Keleten az Ural, és Dél-Európa legdélibb részéről és a magas hegységekből hiányzik. Új elmélet szerint a honfoglalás útvonala nem a sztyepp zónában, hanem az erdőssztyepp vidékén húzódott, mely egybeesett a kocsányos tölgy által elfoglalt területtel. A Kárpát-medencében megfelelő legelőket és faanyagot is találtak. Magyar őseink sűrű erdős vidékre, nyugatabbra és a hegyvidékre nem mentek.

Sokan felteszik azt a kérdést, hogy a kocsányos tölgy miért nem terem rendszeresen. Bartha Dénes jelezte, hogy 100-120 évig a koronájával és a törzsével foglalkozik, s ezután kezd összpontosítani a termésre, akár 1000 évig is. A legidősebb kocsányos tölgy-matuzsálem 1500 éves, Dániában található, de 1000 évesből több is van.

A professzor a kocsányos tölgyet az egyik legnagyobb változatosságú fafajnak említette. Először a korán fakadó és a későn fakadó tölgyet ismertette, hangsúlyozva, hogy a klímaváltozás hatására a kocsányos tölgy két változatának területe összemosisodik.

Igen érdekes volt a szlavón tölgy bemutatása. Elmondta, hogy az 1800-as évek végén, a határőrvidéken még hétszáz ezer hektár szlavón tölgyesünk volt, amiből harminc év múlva csak hétezer hektár maradt. Az volt a baj, hogy a fák kivágása után nem újították fel az erdőterületet. Ezt a borzalmas mértékű pusztítást nézhetjük régi festményeken, rajzokon, fényképeken és olvashatjuk az Erdészeti Lapok hasábjain. Sok híres, nevezetes épületben láthatunk – többek közt a parlamentben is – szlavón tölgyből készült bútorokat, berendezéseket.

A professzor ismertette a szürke tölgyet is (*Quercus pedunculiflora*), mely jobban viseli a szárazságot, kevesebb vízzel is megelégszik, ezért fel kell karolni. Eltöprenghetünk azon, hogy ez lesz-e a kocsányos tölgyet leváltó faj, ha tovább romlik klíma. Erdélyben ismerik és alkalmazzák is. Felvetette, hogy van-e a magyarságnak fája. Nincs, de már 34 országnak van. (Az akác hungarikum, nem tekinthető annak). Javaslotta, hogy a kocsányos tölgy legyen a magyarság, a nemzet fája.

Az előadás után Vissi Géza titkár elmondta, hogy Zala megye legértékesebb fája a kocsányos tölgy, 27 százalékot foglal el és 8000 hektár a 100 évnél idősebb állomány.

A rendezvény keretében *Povics Noémi*, a Zalaerdő Zrt. „Nyitnikék” Obornak Erdei Iskola vezetője ismertette a kocsányos tölgyhöz kapcsolódó Kódgyűjtő Kalandjátékot, melynek *Dózsa László* fahasználati előadó az egyik ötletgazdája. A játékban résztvevőknek tíz kódot kellett összegyűjteni, a Zalaerdő Zrt. területén található tíz kocsányos tölgy famatuzsálem töve mellett táblákról, s azokat beküldeni. A sikeres kalandjáték tavasszal kezdődött, és hozzájárult az év fája megismeréséhez.

Széllessy György és *Győrvári László* hozzászólása után Vissi Géza titkár ismertette a 150 éves OEE jubileumi emlékévének várható eseményeit és a helyi csoport tervezett programját. Meg kell említenünk, hogy az OEE Nagykanizsai Helyi Csoport több tagja is jelen volt.

A jó hangulatú, sikeres összejövetelt talán az év fája rendezvénysorozat záró programjának tekinthetjük.

Szerző és kép: **Szakács László**